

Bhagavad Gītā – Hoofdstuk 11

De Openbaring van de Kosmische Vorm met commentaar van Śaṅkara (vertaling van Gambhīrananda, Nederlands door ChatGPT5)

Vers 1

Arjuna zei: Door Uw woorden, die het diepste Zelf betreffen en die U tot mijn welzijn hebt gesproken, is mijn begoocheling verdwenen.

Śaṅkara's commentaar: Mijn verkeerde, niet-onderscheidende begrip is opgeheven. Dit is het gevolg van Uw woorden die het hoogste, meest geheime en op het Zelf gerichte onderricht bevatten. U hebt dit uit mededogen met mij gesproken, en daardoor is mijn verwarring verdwenen.

Vers 2

O Heer met ogen als lotusblaadjes, van U heb ik gehoord over het ontstaan en de ontbinding van de wezens, in detail. Ook Uw onvergankelijke heerlijkheid heb ik gehoord.

Śaṅkara's commentaar: "Het ontstaan en de ontbinding van de wezens" heb ik van U in detail gehoord. En ook Uw onveranderlijke grootheid is mij duidelijk geworden.

Vers 3

O Hoogste Heer, het is precies zoals U hebt gesproken. Toch verlang ik nu Uw goddelijke, universele vorm te aanschouwen.

Śaṅkara's commentaar: Inderdaad, het is zoals U hebt uiteengezet. Maar O Hoogste Persoon, ik wil Uw verheven kosmische gedaante zien, die alle dingen omvat.

Vers 4

Indien U van oordeel bent dat ik in staat ben dit te aanschouwen, o Heer der yogī's, toon mij dan Uw onvergankelijke kosmische vorm.

Śaṅkara's commentaar: Arjuna vraagt nederig: indien U denkt dat ik dit kan verdragen, toon mij dan Uw verheven gedaante. Want zoiets kan niet gezien worden zonder de genade van de Heer.

Vers 5

De Gezegende Heer zei: Zie, o zoon van Pṛthā, Mijn vele en uiteenlopende vormen: hemels, goddelijk, van vele kleuren en gestalten.

Śaṅkara's commentaar: De Heer verhoort Arjuna's verzoek. "Zie" betekent: aanschouw nu de gedaanten die niet beperkt zijn tot één lichaam, maar die oneindig gevarieerd zijn.

Vers 6

Zie de Ādityas, de Vasus, de Rudras, de Aśvins, en ook de Maruts. Zie wonderbaarlijke vormen die nooit eerder gezien zijn.

Śaṅkara's commentaar: Hiermee toont de Heer dat alle groepen godheden in Zijn gedaante aanwezig zijn.

Vers 7

O Arjuna, zie nu in Mij, op één plaats verzameld, het hele universum met alles wat beweegt en niet beweegt, en wat je ook verder nog wenst te zien.

Śaṅkara's commentaar: De hele kosmos verschijnt in deze ene gedaante. Er is niets buiten de Heer.

Vers 8

Maar je zult Mij niet met je gewone ogen kunnen aanschouwen. Daarom schenk Ik je een goddelijk oog. Zie nu Mijn opperste majesteit.

Śaṅkara's commentaar: De gewone ogen zijn te beperkt; de Heer verleent Arjuna een speciaal spiritueel oog.

Vers 9

Saṅjaya zei: Nadat dit gesproken was, o koning, toonde de Grote Heer van de yogī's aan Arjuna Zijn verheven, goddelijke gedaante.

Śaṅkara's commentaar: Saṅjaya vertelt hoe Kṛṣṇa Zijn kosmische vorm openbaarde.

Vers 10

In die gedaante waren talloze monden en ogen te zien, ontelbare wonderlijke verschijningen, talloze hemelse sieraden en talloze goddelijke wapens geheven.

Śaṅkara's commentaar: Arjuna ziet een ongekend tafereel vol macht en schoonheid.

Vers 11

In die gedaante waren hemelse kransen en kleding, goddelijke zalven, en al het wonderbaarlijke. Het straalde en glansde overal, oneindig en alles omvattend.

Śaṅkara's commentaar: De vorm is zowel groots als schoon; alles verschijnt in volheid.

Vers 12

Als de schittering van duizend zonnen plotseling tegelijk aan de hemel zou verschijnen, dan zou dat lijken op de glans van die verheven gedaante.

Śaṅkara's commentaar: De kosmische vorm straalt meer dan duizend zonnen.

Vers 13

Daar zag Arjuna in het lichaam van de God van de goden het hele universum, verdeeld in vele delen, maar toch op één plaats bijeen.

Śaṅkara's commentaar: Alles verschijnt in Kṛṣṇa's lichaam als één geheel.

Vers 14

Toen, vervuld van verbazing, met zijn haren overeind, boog Arjuna zijn hoofd voor de Heer en sprak met gevouwen handen.

Śaṅkara's commentaar: Arjuna reageert met ontzag en devotie.

Vers 15

Arjuna zei: O Heer, ik zie in Uw lichaam alle goden en alle levende wezens, alsook Brahmā, Śiva, de wijzen en hemelse slangen.

Śaṅkara's commentaar: Arjuna ziet alle kosmische machten in de Heer besloten.

Vers 16

Ik zie U met talloze armen, buiken, monden en ogen, onbeperkt in vorm; ik zie in U geen einde, geen midden, geen begin, o Heer van het universum.

Śaṅkara's commentaar: De oneindigheid van de Heer wordt benadrukt.

Vers 17-20

Met kroon, knots en schijf zie ik U stralend, onmetelijk, met zon en maan als ogen, vuur als mond, en Uw gedaante vervult hemel en aarde. Alle werelden sidderen bij dit visioen.

Śaṅkara's commentaar: De Heer verschijnt als kosmos zelf: Zijn lichaam omvat de werelden; Hij is zowel schepper als vernietiger.

Vers 21-30

De scharen goden prijzen U, wijzen zingen lof. Alle wezens – goden, voorouders, Asura's – aanschouwen U. Uw talloze armen, monden, ogen zijn vreeswekkend. Vijanden haasten Uw monden binnen, zoals rivieren de oceaan in stromen, of motten in het vuur. U verslindt de werelden met Uw vlamme kaken.

Śaṅkara's commentaar: Het visioen toont de onafwendbare vernietiging van de vijanden, door de Heer Zelf bewerkstelligd.

Vers 31

Arjuna zei: Wie bent U in deze vreeswekkende vorm? Ik buig voor U; wees mij genadig.

Śaṅkara's commentaar: Arjuna vraagt om verduidelijking en om genade.

Vers 32

De Heer zei: Ik ben de Tijd, de grote vernietiger van werelden, gekomen om alle mensen weg te nemen. Behalve u zullen geen van deze strijders overleven.

Śaṅkara's commentaar: De Heer openbaart Zich als Kāla, de onverbiddelijke Tijd.

Vers 33-34

Sta op, wees slechts een instrument; Drona, Bhīṣma, Karṇa en anderen zijn reeds door Mij gedood. Strijd, en u zult overwinnen.

Śaṅkara's commentaar: Het lot is beslist; Arjuna hoeft slechts te handelen.

Vers 35

Saṅjaya zei: Toen Arjuna deze woorden hoorde, boog hij bevend en sprak met gevouwen handen.

Śaṅkara's commentaar: Arjuna voelt ontzag en nederigheid.

Vers 36–40

Arjuna prees: Terecht verheugen de vromen zich en vluchten de Asura's. U bent groter dan Brahmā, de oorsprong, het Zijn en het Niet-Zijn. U bent de oudste Persoon, de kenner, het gekende en het doel. U bent Vāyu, Yama, Agni, Varuṇa, de maan, Prajāpati – ik buig voor U van alle kanten.

Śaṅkara's commentaar: Arjuna erkent de Heer als het allesomvattende, het hoogste doel.

Vers 41–42

Als ik U ooit heb aangesproken als "vriend" of achteloos ben geweest, vergeef mij, o Onbegrensde.

Śaṅkara's commentaar: Arjuna vraagt vergeving voor vroegere vertrouwelijke omgang.

Vers 43–44

U bent de vader van de wereld, groter dan allen. Zoals een vader zijn zoon vergeeft, zo vergeef mij, o Heer.

Śaṅkara's commentaar: Hij erkent Kṛṣṇa als hoogste leraar en smeekt om vergeving.

Vers 45–46

Ik ben verheugd Uw kosmische vorm te zien, maar ook bevreesd. Toon mij weer Uw milde gedaante, met kroon, schijf en knots.

Śaṅkara's commentaar: Arjuna vraagt om de viervoudige Viṣṇu-vorm in plaats van de vreeswekkende kosmos.

Vers 47–48

De Heer zei: Door Mijn genade heb Ik u deze hoogste gedaante getoond, die nooit eerder gezien is. Niet door Veda's, offers of boete kan men Mij zo zien.

Śaṅkara's commentaar: Het visioen is uniek en enkel door genade mogelijk.

Vers 49–50

Laat u niet verontrusten. Zie opnieuw Mijn bekende gedaante. Sañjaya zei: Toen toonde Vāsudeva Zijn menselijke vorm en troostte Arjuna.

Śaṅkara's commentaar: De Heer verschijnt weer als de persoonlijke Kṛṣṇa, de vorm die de toegewijde het meest dierbaar is.

Vers 51

Arjuna zei: Toen ik Uw menselijke gedaante zag, vond ik rust en werd ik mezelf.

Śaṅkara's commentaar: De persoonlijke vorm brengt vrede en vertrouwen.

Vers 52-53

De Heer zei: Deze vorm is moeilijk te aanschouwen; zelfs de goden verlangen ernaar. Niet door Veda's, boete, liefdadigheid of offers kan men Mij zo zien.

Śaṅkara's commentaar: De menselijke gedaante van Kṛṣṇa is het kostbaarste visioen.

Vers 54

Maar door toewijding alleen kan Ik zo worden aanschouwd, werkelijk gekend, en bereikt.

Śaṅkara's commentaar: Bhakti is de enige weg tot werkelijke kennis van de Heer.

Vers 55

Wie al zijn handelingen aan Mij wijdt, Mij als hoogste doel heeft, toegewijd is, vrij van gehechtheid en vijandschap, die bereikt Mij.

Śaṅkara's commentaar: Het slotvers vat samen: handelen voor Kṛṣṇa, met devotie en zonder haat, leidt tot eenwording met de Heer.